

การศึกษาเปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยกับ
ระบอบสังคมนิยม

A COMPARATIVE STUDY OF POLITICAL GOVERNANCE SYSTEMS
BETWEEN DEMOCRATIC AND SOCIALIST REGIMES

จิรวัดน์ วัฒนธนม

Jirawat Watthanathanom

พระครูวิรุฬห์ปัญญาสาร

Phrakhruwirunpanyasan

ชยพล คำสุวรรณ

Chayaphol Kamsuwan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

MahamakutBuddhist University Srilanchang Campus

E-mail: mtinsloei@gmail.com

วันที่รับบทความ: 15 ตุลาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 5 พฤศจิกายน 2568;

วันที่ตอบรับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2568

Received: October 15, 2025; Revised: , November 5, 2025; Accepted: November 6, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยกับระบอบสังคมนิยม โดยการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำมาประกอบในการเขียนบทความเรื่องนี้ ผลการศึกษาพบว่า ระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิเสรีภาพเป็นหลัก ขณะที่ระบบสังคมนิยมเน้นความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษานี้สร้างองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบที่สามารถใช้เป็นแนวทาง สำหรับการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ บทความวิชาการเรื่องนี้มีประโยชน์ที่จะได้รับในการทำความเข้าใจ ลักษณะและหลักการสำคัญของระบบการเมืองทั้งสองแบบได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ตลอดจนประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละระบอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการปกครองที่เหมาะสม และเป็น

ฐานความรู้สำหรับนักวิชาการ นักการเมือง และประชาชนทั่วไปในการศึกษาและพัฒนาระบบการเมืองการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเมืองการปกครอง, ประชาธิปไตย, สังคมนิยม

Abstract

This academic article aims to conduct a comparative study of political governance systems between democratic and socialist regimes. The research methodology involves comprehensive content analysis of relevant books, textbooks, documents, and research papers to support the development of this article. The findings reveal that democratic systems prioritize citizen participation and individual rights and freedoms as fundamental principles, while socialist systems emphasize economic and social equality. This study contributes to comparative knowledge that can serve as a guideline for developing appropriate political governance systems according to national contexts. This academic article provides valuable insights for understanding the characteristics and fundamental principles of both political systems effectively, and serves as a framework for analyzing and evaluating the strengths and weaknesses of each regime. The research aims to contribute to the development of suitable governance systems and establish a knowledge base for academics, politicians, and the general public to study and develop political governance systems efficiently.

Keywords: Political governance, Democracy, Socialism

บทนำ

อริสโตเติล (Aristotle) ได้วิเคราะห์และจำแนกรูปแบบการปกครองในงาน "Politics" และได้รับการพัฒนาต่อมาโดยนักทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่อย่าง แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่เสนอแนวคิดเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ตลอดจน ซีมัวร์ มาร์ติน ลิปเซต (Seymour Martin Lipset) ผู้บุกเบิกการศึกษาเปรียบเทียบระบบประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 20 (Almond & Powell, 1966; Lijphart, 1999) ระบบการเมืองการปกครองเป็นกลไกสำคัญในการบริหารประเทศและสังคม โดยมีรูปแบบที่หลากหลายตามบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจ ตามที่แกเบรียล อัลมอนด์ (Gabriel Almond) และจี. บิงแฮม พาวเวลล์ (G. Bingham Powell) ได้อธิบายไว้ในทฤษฎีระบบการเมือง (Political System Theory) ในศตวรรษที่ 20-21 ระบบประชาธิปไตยและระบบสังคมนิยมถือเป็นสองระบบหลักที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

บทความนี้มุ่งตอบความเข้าใจลักษณะหลักการสำคัญของระบบการเมืองทั้งสองแบบได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ตลอดจนถึงการประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบ

การปกครองที่เหมาะสม และเป็นฐานความรู้สำหรับนักวิชาการ นักการเมือง และประชาชนทั่วไป ในการศึกษา และพัฒนาระบบการเมืองการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับระบอบสังคมนิยม โดยวิเคราะห์จาก หลากหลายมิติเพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ

เนื้อหา

ความหมายของการเมืองเปรียบเทียบ

การศึกษาเปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับระบอบสังคมนิยม John McCormick เสนอว่า “การเมืองเปรียบเทียบ คือ การศึกษาอย่างเป็น ระบบถึงความแตกต่างและความเหมือนท่า มกล่าวระบบการเมืองต่าง ๆ โดยการเมือง คือกระบวนการที่ผู้คนตัดสินใจ หรือมีคนตัดสินใจให้ ในการที่จะบริหาร และแจกจ่าย ทรัพยากรส่วนรวมของสังคมเพื่อการใช้ชีวิตของคนเหล่านั้น” (McCormick, J. 2019) การเมือง เปรียบเทียบ (Comparative Politics) เป็นการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบระบบการเมือง สถาบันการเมือง และปรากฏการณ์ทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเหมือนและความแตกต่าง ค้นหาสาเหตุ และพัฒนาความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ทางการเมือง นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า ประวัติศาสตร์คือการศึกษาว่าด้วยความเปลี่ยนแปลง และใน การศึกษาการเมืองเปรียบเทียบก็เช่นเดียวกัน ต้องมองความเปลี่ยนแปลงจากทุกมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจการพัฒนาของระบบการเมืองได้อย่างลึกซึ้ง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2563)

ระบบการเมืองการปกครอง

ระบบการเมืองการปกครองหมายถึงกลไกที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยโครงสร้าง กระบวนการ และสถาบัน ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารจัดการประเทศและสังคม รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ค่านิยม และรูปแบบการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2563) ตามการศึกษาของ สมเกียรติ ตั้ง กิจวานิชย์ ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการวิกฤต COVID-19 ระหว่างประเทศประชาธิปไตยและไม่ ประชาธิปไตย พบว่า รูปแบบการปกครองภายในแต่ละระบบส่งผลต่อประสิทธิภาพการรับมือที่แตกต่างกัน โดยมี องค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย

- 1) โครงสร้างอำนาจและการกระจายอำนาจ
- 2) กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 3) ระบบกฎหมายและหลักนิติธรรม
- 4) ระบบเศรษฐกิจและการจัดการทรัพยากร (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2563)

ระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย มีหลักการสำคัญ กล่าวคือ ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ให้ความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเอง ยกตัวอย่างนักวิชาการ สมบัติ อารังธัญวงศ์ ได้อธิบายว่า คำว่าประชาธิปไตยมาจากรากศัพท์ภาษากรีกคือ demos แปลว่า ประชาชน (People) (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2538)

และ kratia แปลว่า การปกครอง (Rule) ดังนั้น โดยนัยทางภาษา ประชาธิปไตยจึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ซึ่งมีหลักการสำคัญประกอบด้วย

1. หลักอธิปไตยของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด
2. หลักนิติธรรม การปกครองภายใต้กฎหมายและธรรมนูญ
3. หลักการแบ่งแยกอำนาจ แบ่งอำนาจเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ
4. หลักสิทธิและเสรีภาพ การรับรองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
5. หลักการมีส่วนร่วม ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง (วิศาล ศรีมหาวโร, 2564)

ลักษณะเด่น

วิชัย ตันศิริ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติหรือบุคลิกภาพประชาธิปไตยตามความหมายของ Harold Dwight Lasswell ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 20 ว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1. บุคลิกเปิดเผย 2. ความสามารถที่แบ่งปันคุณค่ากับผู้อื่น 3. มีแนวโน้มที่จะยึดระบบคุณค่าแบบหลากหลาย 4. ให้ความไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมทางสังคม และ 5. เป็นอิสระจากความกระวนกระวายใจ (วิชัย ตันศิริ, 2547) โดยเฉพาะนักวิชาการวิศาล ศรีมหาวโร ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม
2. ระบบหลายพรรคการเมืองและการแข่งขันทางการเมือง
3. การแบ่งแยกอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจ
4. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสื่อมวลชน
5. ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีหรือเศรษฐกิจแบบผสม (วิศาล ศรีมหาวโร, 2564) ตัวอย่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

ระบอบสังคมนิยม

สังคมนิยมมีรูปแบบหลากหลาย ตั้งแต่สังคมนิยมแบบประชาธิปไตยไปจนถึงแบบพรรคเดียว แนวคิดหลักคือการให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างสังคมที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียม ตามการศึกษาของ อีสร์กุล อุณหเกตุ เกี่ยวกับผลงานของนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ประจำปี 2567 ได้ชี้ให้เห็นว่า สถาบันทางการเมืองและสถาบันทางเศรษฐกิจมีความเชื่อมโยงกัน โดยสถาบันแบบมีส่วนร่วม (inclusive institutions) มีความสำคัญต่อความรุ่งโรจน์ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังคมนิยมประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ (อีสร์กุล อุณหเกตุ, 2567)

ลักษณะเด่น

- 1) การเน้นความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม
- 2) บทบาทสำคัญของรัฐในการควบคุมเศรษฐกิจและการผลิต
- 3) การกระจายทรัพยากรและสวัสดิการสังคมอย่างครอบคลุม
- 4) ระบบการเมืองที่หลากหลาย (พรรคเดียวหรือหลายพรรค)
- 5) การให้ความสำคัญกับสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (อีสร์กุล อุณหเกตุ, 2567)

ตัวอย่างประเทศ

- 1) สังคมนิยมแบบพรรคเดียว: จีน เวียดนาม คิวบา
- 2) สังคมนิยมประชาธิปไตย: สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก

สังคมนิยมประชาธิปไตยในบริบทโลก

จากการศึกษาของ สายชล สัตยานุรักษ์ เกี่ยวกับนิธิ เอียวศรีวงศ์กับตาข่ายแห่งความทรงจำและนิยามประชาธิปไตย ได้ชี้ให้เห็นว่า การสร้าง "ตาข่ายแห่งความทรงจำใหม่" ที่คืนอำนาจให้แก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยที่เน้นการให้อำนาจแก่ประชาชนทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2566)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตาราง SWOT Analysis

การวิเคราะห์ระบอบประชาธิปไตย

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ 2. ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ 3. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 4. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 5. การป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด 	<ul style="list-style-type: none"> • กระบวนการตัดสินใจที่ช้า • ความขัดแย้งและความแตกแยกทางการเมือง • อิทธิพลของกลุ่มทุนและผลประโยชน์ • ความไม่แน่นอนจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล • ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม • ความร่วมมือระหว่างประเทศประชาธิปไตย • การเติบโตของประชาสังคม • การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูล • นวัตกรรมทางการเมืองและการปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> • การขึ้นของลัทธิประชานิยมและการเมืองแบบแบ่งแยก • ข่วปลอมและการบิดเบือนข้อมูล • ความท้าทายจากระบบอำนาจนิยม • วิกฤตเศรษฐกิจและสังคม • การคุกคามจากกลุ่มก่อการร้ายและอาชญากรรม

การวิเคราะห์ระบอบสังคมนิยม

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม • การจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุม • ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน • การวางแผนพัฒนาระยะยาว • การลดความเหลื่อมล้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • การจำกัดเสรีภาพทางการเมือง • ขาดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ • ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบราชการ • การขาดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ • การพึ่งพาระบบบริหารจัดการแบบรวมศูนย์

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • การปรับปรุงระบบเศรษฐกิจสู่ความยั่งยืน • การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ • ความร่วมมือระหว่างประเทศสังคมนิยม • การพัฒนาทุนมนุษย์และการศึกษา • การสร้างสังคมที่เสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> • แรงกดดันจากโลกาภิวัตน์ • ความต้องการเสรีภาพของประชาชน • การแข่งขันทางเศรษฐกิจจากประเทศทุนนิยม • ปัญหาการคอร์รัปชันและการใช้อำนาจในทางที่ผิด • ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของโลก

วิเคราะห์ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT ของระบบการเมืองการปกครองทั้งสองแบบนี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับศักยภาพ ข้อจำกัด และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของแต่ละระบบ การวิเคราะห์นี้ไม่ได้เป็นเพียงการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านเกี่ยวกับพลวัตและความซับซ้อนของระบบการเมืองการปกครองในบริบทของโลกสมัยใหม่

การวิเคราะห์ระบอบประชาธิปไตย

จุดแข็งที่โดดเด่นและมีความสำคัญ ของระบบประชาธิปไตยอยู่ที่ความสามารถในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองที่แข็งแกร่งผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับนโยบาย แต่เป็นผู้มีส่วนในการกำหนดทิศทางของประเทศ ความชอบธรรมนี้ทำให้รัฐบาลประชาธิปไตยมีความมั่นคงและการยอมรับจากประชาชนในระดับสูง แม้ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตหรือความท้าทายต่าง ๆ (ดาห์ล, โรเบิร์ต เอ., 2542; ลิปเซต, ซีมัวร์ มาร์ติน, 2502)

ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจเป็นอีกจุดแข็งสำคัญที่ช่วยป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดและสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน กลไกนี้ไม่เพียงแต่ป้องกันการคอร์รัปชันและการใช้อำนาจเกินขอบเขต แต่ยังช่วยให้การตัดสินใจสาธารณะมีคุณภาพดีขึ้นผ่านการอภิปรายและการวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่าย การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ (วิศาล ศรีมหาโร, 2564)

จุดอ่อนที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่สำคัญที่สุดคือความช้าในกระบวนการตัดสินใจ เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการปรึกษาหารือ การเจรจาต่อรอง และการสร้างฉันทามติที่ใช้เวลานาน(สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2563) ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความช้าของระบบประชาธิปไตยอาจทำให้พลาดโอกาสสำคัญหรือไม่สามารถรับมือกับวิกฤตได้ทันท่วงที (พงศกร เพ็งไพวรรณ และ ยุทธนา สงสกา, 2561)

ความขัดแย้งและความแตกแยกทางการเมืองที่รุนแรงขึ้นในหลายประเทศประชาธิปไตยกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ขัดขวางการทำงานของระบบ การเมืองแบบแบ่งขั้วและการไม่ยอมประนีประนอมระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดการอัมพาตทางการเมืองและการไม่สามารถแก้ไขปัญหาสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ อิทธิพลของกลุ่มทุนและกลุ่มผลประโยชน์พิเศษยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้ระบบประชาธิปไตยไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างเท่าเทียม (ไดมอนด์, แลร์รี, 2545; สุวิทย์ แมคิลป์, 2563)

โอกาสในการพัฒนาและปรับปรุง มาจากการปฏิวัติเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปิดช่องทางใหม่ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการปรึกษาหารือนโยบายสาธารณะ การใช้เทคโนโลยี blockchain สำหรับการเลือกตั้งที่โปร่งใสและปลอดภัย หรือการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อทำความเข้าใจความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2563)

การเติบโตของประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้มแข็งขึ้นเป็นอีกโอกาสสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ดีขึ้นจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น (สายชล สัตยานุรักษ์, 2566)

อุปสรรคและความท้าทายร้ายแรง ที่ระบบประชาธิปไตยต้องเผชิญในปัจจุบันคือการขึ้นของกระแสประชานิยม (populism) ที่มักจะใช้อารมณ์และความรู้สึกเป็นเครื่องมือทางการเมืองมากกว่าเหตุผลและข้อเท็จจริง กระแสนี้บ่อนทำลายสถาบันประชาธิปไตยและสร้างการแบ่งขั้วในสังคม (สุวิทย์ แมคิลป์, 2563)

การแพร่ระบาดของข่าวปลอมและการบิดเบือนข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อกระบวนการตัดสินใจที่อิงข้อมูลและข้อเท็จจริง ความท้าทายจากระบบอำนาจนิยมที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมข้อมูลและสร้างความน่าเชื่อถือในสายตาประชาชนทำให้ระบบประชาธิปไตยต้องพิสูจน์ตัวเองใหม่ว่ายังคงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการปกครอง (เลวิตสกี, สตีเวน และชิบลัตต์, แดเนียล, 2561; พงศกร เพ็งไพวรรณ และ ยุทธนา สงสกา, 2561)

การวิเคราะห์ระบอบสังคมนิยม

จุดแข็งหลักที่โดดเด่น ของระบบสังคมนิยมคือความสามารถในการสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมและกำกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และการจัดระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุม ประชาชนในระบบสังคมนิยมมักมีความมั่นคงในชีวิตมากกว่า เนื่องจากรัฐรับประกันการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาลที่อยู่อาศัย และการจ้างงาน (คอร์นาย, ยาโนช, 2535; อีสร์กุล อุณหเกตุ, 2567)

ความสามารถในการวางแผนและการพัฒนาระยะยาวเป็นอีกจุดแข็ง เนื่องจากระบบสังคมนิยมไม่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายตามกระแสการเมือง รัฐสามารถมีวิสัยทัศน์ระยะยาวและดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลาหลายสิบปีในการให้ผลอย่างต่อเนื่อง (พงศกร เพ็งไพวรรณ และ ยุทธนา สงสกา, 2561)

จุดอ่อนที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่สำคัญคือการจำกัดเสรีภาพทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดนวัตกรรมทางความคิดและการไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดกลไกการตรวจสอบจากภายนอกทำให้เกิดความเสี่ยงในการใช้อำนาจในทางที่ผิดและการเกิดคอร์รัปชันในระดับสูง (คอร์นาย, 2535)

ระบบเศรษฐกิจที่ขาดการแข่งขันและการพึ่งพาการควบคุมจากส่วนกลางมากเกินไปอาจนำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและการขาดแรงจูงใจในการพัฒนาและปรับปรุง การพึ่งพาระบบราชการ

แบบรวมศูนย์อย่างมากทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจและการขาดความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่น (ไฮเอค, ฟรีดริช, 2487; วิศาล ศรีมหาวโร, 2564)

โอกาสสำคัญในการพัฒนา อยู่ที่การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวางแผนและการจัดสรรทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการสาธารณะ หรือการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ในการทำความเข้าใจและคาดการณ์ความต้องการของประชาชน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2563)

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นอีกโอกาสที่ระบบสังคมนิยมมีข้อได้เปรียบ เนื่องจากสามารถใช้อำนาจรัฐในการบังคับใช้นโยบายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าระบบที่ต้องพึ่งพากลไกตลาด การพัฒนาทุนมนุษย์และการลงทุนในการศึกษาและการวิจัยเป็นโอกาสสำคัญที่จะช่วยให้ระบบสังคมนิยมสามารถแข่งขันได้ในโลกที่เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ (อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2567)

อุปสรรคและภัยคุกคามหลัก ที่ระบบสังคมนิยมต้องเผชิญคือแรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องการความเสรีในการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายของทุนและแรงงาน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการควบคุมและการวางแผนจากส่วนกลางของระบบสังคมนิยม (สายชล สัตยานุรักษ์, 2566)

ความต้องการเสรีภาพทางการเมืองและสิทธิมนุษยชนของประชาชนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในหมู่คนรุ่นใหม่ ที่ได้รับการศึกษาและมีการเชื่อมต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น กลายเป็นความท้าทายสำคัญที่ระบบสังคมนิยมต้องหาทางตอบสนอง การแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศที่ใช้ระบบตลาดเสรีซึ่งมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวสูงกว่า ทำให้ระบบสังคมนิยมต้องปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน (ลิปเซต, ซีมัวร์ มาร์ติน, 2502)

นอกจากนี้ ปัญหาการคอร์รัปชันและการใช้อำนาจในทางที่ผิดของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับสูง ซึ่งมักเกิดขึ้นในระบบที่ขาดกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ อาจทำลายความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของระบบในระยะยาว

ข้อค้นพบสำคัญ

สุวิทย์ แมคิลป์ ในการศึกษาเรื่อง "ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตอบโจทยประเทศไทยในโลกศตวรรษที่ 21 หรือไม่" ได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ความสมดุลระหว่างเสรีภาพและความเสมอภาค เป็นประเด็นหลักที่แยกแยะสองระบบ
2. บทบาทของรัฐในเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดลักษณะของระบบ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน มีรูปแบบและระดับที่แตกต่างกัน

4. ความยั่งยืนและการปรับตัว ขึ้นอยู่กับความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง(สุวิทย์ แมคิลป์, 2563)

สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองระหว่างประชาธิปไตยและสังคมนิยมแสดงให้เห็นว่าแต่ละระบบมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน ระบบประชาธิปไตยเน้นเสรีภาพและการมีส่วนร่วม ขณะที่สังคมนิยมเน้นความเสมอภาคและความยุติธรรมทางสังคม จากมุมมองของนักวิชาการไทย พบว่า ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายพิเศษในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองและการถูกกำกับโดยชนชั้นนำ (พงศกร เพ็งไพบวรรณ และ ยุทธนา สงสกา, 2561; ดี วัน-โอ-วัน เวลด์, 2567) การศึกษานี้มีคุณค่าในการสร้างองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยที่กำลังค้นหาแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย ตามแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่เน้นการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงในบริบทที่เหมาะสม (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดที่เกิดจากการศึกษา จากการศึกษาของนักวิชาการไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เกิดแนวคิดใหม่ดังนี้

1. ประชาธิปไตยสวัสดิการแบบไทย การผสมผสานหลักการประชาธิปไตยกับสวัสดิการสังคม โดยคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมไทย (สุวิทย์ แมคิลป์, 2563)
2. พลวัตความไม่แน่นอนทางการเมือง กรอบวิเคราะห์ผลกระทบของความไม่แน่นอนทางการเมืองต่อเศรษฐกิจ (พงศกร เพ็งไพบวรรณ และ ยุทธนา สงสกา, 2561)
3. ดัชนีคุณภาพการปกครอง ตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทั้งมิติประชาธิปไตยและประสิทธิภาพการจัดการวิกฤต (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2563)
4. สถาบันแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา การเชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองและเศรษฐกิจ (อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2567)
5. ประชาธิปไตยภายใต้การกำกับ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะพิเศษของประชาธิปไตยไทยที่มีการควบคุมจากชนชั้นนำ (ดี วัน-โอ-วัน เวลด์, 2567)

เอกสารอ้างอิง

- คอร์นาย, ยาโนช. (2535). ระบบสังคมนิยม: ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การเมืองและการปฏิรูป. (แปลโดย วิทยา โชติช่วงกุล). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คอร์นาย, ยาโนช. (2535). ระบบสังคมนิยม: ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การเมืองและการปฏิรูป. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาห์ล, โรเบิร์ต เอ. (2542). ประชาธิปไตย: แนวคิดและการปฏิบัติ. (แปลโดย สมชาย ประเสริฐกุล). สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิ วัน-โอ-วัน เวิลด์. (2567, ธันวาคม 22). การเมืองไทย 2567: ประชาธิปไตยใต้กำกับของชนชั้นนำ. The 101 World.
- โดมอนต์, แลร์รี. (2545). การพัฒนาประชาธิปไตย: สู่การกระชับอำนาจ. สำนักพิมพ์มติชน.
- চার্গক্তি পেখরলেকোনন্ত. (2562, กันยายน 14). ประชาธิปไตย+อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาจาก ไหน เกิดเมื่อไร ใครกำหนด. ประชาไท.
- นอร์ธ, ดักลาส ซี. (2533). สถาบันและการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน. (แปลโดย นิรันตร์ จันทร์โรทัย). สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2563). การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี. สำนักพิมพ์มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2563, มิถุนายน 28). ความเปลี่ยนแปลง. ประชาไท.
- พงศกร เฟื่องไพวรรณ และ ยุทธนา สงสกา. (2561). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของความไม่แน่นอนทางการเมืองในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์.
- ลินด์บลอม, ชาร์ลส์ อี. (2502). กระบวนการกำหนดนโยบาย. (แปลโดย ประเวศ วะสี). สำนักพิมพ์สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลิปเซต, ซีมัวร์ มาร์ติน. (2502). ข้อกำหนดทางสังคมบางประการของประชาธิปไตย: การพัฒนา เศรษฐกิจและความชอบธรรมทางการเมือง. วารสารรัฐศาสตร์อเมริกัน.
- เลวิตสกี, สตีเวน และชิปลัตต์, แดเนียล. (2561). ประชาธิปไตยตาย?: วิฤตการณ์เมืองโลกและอนาคตของ ประชาธิปไตย. สำนักพิมพ์มติชน.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). ประชาธิปไตยและการพัฒนาการเมือง. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2564). การเมืองไทยระบบหรือคน: การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วม ทาง การเมืองของประชาชน. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2566). 16 ความคิดเพื่อชีวิตคนไทย: ทรรศนะของนักวิชาการต่อการ พัฒนาในมิติต่าง ๆ ของไทย. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2563, เมษายน 28). คิद्यกำลังสอง: รัฐบาลแบบไหน...แก้ไขโควิดได้? สถาบันวิจัยเพื่อ การพัฒนาประเทศไทย.
- สมบัติ ธารงัญวงศ์. (2538). รัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สายชล สัตยานุรักษ์. (2566). นิธิ เอียวศรีวงศ์ กับตาข่ายแห่งความทรงจำและนิยามประชาธิปไตย. สำนักพิมพ์มติชนบุ๊ค.
- สุวิทย์ แมคิลป์. (2563). ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตอบโจทย์ประเทศไทยในโลกศตวรรษที่ 21 หรือไม่? ไทยพับลิก้า.
- อิสร์กุล อุณหเกตุ. (2567, ตุลาคม 23). 'ประชาธิปไตย' บนเส้นทางของสามนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล. The 101 World.
- เอิร์ชแมน, อัลเบิร์ต โอ. (2501). กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ. (แปลโดย สุรัชย์ สมบูรณ์สุข). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไฮเอค, ฟรีดริช. (2487). ถนนสู่ความเป็นทาส. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1966). Comparative politics: A developmental approach. Little, Brown and Company.
- Aristotle. (1998). Politics (C. D. C. Reeve, Trans.). Hackett Publishing Company. (Original work published 4th century BCE)
- Collier, D. (1993). The comparative method. In A. W. Finifter (Ed.), Political science: The state of the discipline II (pp. 105-119). American Political Science Association.
- Diamond, L. (1999). Developing democracy: Toward consolidation. Johns Hopkins University Press.
- Diamond, L. (2002). Thinking about hybrid regimes. Journal of Democracy, 13(2), 21-35.
- Eckstein, H. (1975). Case studies and theory in political science. In F. I. Greenstein & N. W. Polsby (Eds.), Handbook of political science (Vol. 7, pp. 79-137). Addison-Wesley.
- Lijphart, A. (1999). Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries. Yale University Press.
- Lipset, S. M. (1959). Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy. American Political Science Review, 53(1), 69-105.
- McCormick, J. (2019). Comparative politics in transition (7th ed.). Cengage Learning.
- Weber, M. (1978). Economy and society: An outline of interpretive sociology (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press. (Original work published 1922)